

Vergaderjaar 2004–2005

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 372

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 25 april 2005

Binnen de vaste commissie voor Justitie¹ hebben enkele fracties de behoefte over de brief van de minister van Justitie d.d. 7 februari 2005 inzake begeleidend schrijven bij het BNC-fiche Vierde en Zevende Richtlijn vennootschapsrecht (22 112, nr. 356) enkele vragen en opmerkingen voor te leggen. Bij brief van 22 april 2005 heeft de minister deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
De Pater-van der Meer

Adjunct-griffier van de commissie,
Beuker

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), De Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Vos (GL), Rouvoet (CU), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Luchtenveld (VVD), Wilders (Groep Wilders), Weekers (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Wolfsen (PvdA), De Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Fessem (CDA), Straub (PvdA), Griffith (VVD), Van der Laan (D66), Visser (VVD), Azough (GL), Vacature (algemeen), Vacature (algemeen).
Plv. leden: Jonker (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Halsema (GL), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Van Baalen (VVD), Blok (VVD), Hirsi Ali (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Arib (PvdA), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Varela (LPF), Joldersma (CDA), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Örgü (VVD), Lambrechts (D66), Rijpstra (VVD), Karimi (GL), Hermans (LPF), Vergeer (SP).

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de begeleidende brief van de minister bij het BNC-fiche inzake de Vierde en Zevende richtlijn vennootschapsrecht. Deze leden willen de regering aansporen in haar reeds ingezette kritische houding met betrekking tot de voorstellen van de Commissie op het gebied van het vennootschapsrecht en de extra verplichtingen die deze richtlijnen voor alle vennootschappen met zich mee zullen brengen. Reeds bij het debat over de internationale jaarrekeningstandaarden hebben de leden van de CDA-fractie de regering meegegeven dat voor deze leden de voorstellen van de Commissie enerzijds onwenselijk en anderzijds overbodig zijn. De voorstellen zullen extra administratieve lasten met zich meebrengen en zijn daarnaast veelal afdoende geregeld in het Nederlandse vennootschapsrecht en in de Code Tabaksblat. In dat licht voldoen de voorstellen volgens deze leden ook niet aan de beginselen van subsidiariteit en proportionaliteit. Deze leden willen dan ook nogmaals aangeven dat zij er vanuit gaan dat deze voorstellen niet aangenomen zullen worden en vragen de regering om dat ook te bewerkstelligen.

De leden van de CDA-fractie willen de minister voorts vragen welke partijen onderdeel uitmaken van de belanghebbende organisaties waarmee de minister in gesprek is. Voor deze leden is de mening van zowel werkgeversorganisaties als de diverse beroepsgroepen van belang bij de totstandkoming van de besluitvorming over dit onderwerp. Kan de minister aangeven wat tot dusverre het oordeel van deze belanghebbende organisaties over de voorstellen van de Commissie is? En wat is de reactie van de minister op dit oordeel, zo vragen de leden van de CDA-fractie.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het BNC-fiche inzake de Vierde en Zevende richtlijn vennootschapsrecht. Deze leden hebben nog enkele vragen.

Zij vragen of de minister nader in kan gaan op het standpunt dat gekozen wordt voor een kritische opstelling ten aanzien van de noodzaak van regelgeving op communautair niveau. Voorts vragen deze leden of de minister nader in kan gaan op de inhoud van de transparantieverplichtingen ten aanzien van off-balance arrangements en transacties met gerelateerde partijen. Deze leden vragen wat de inhoud is van de informatie die moet worden aangeleverd over het functioneren van het bestuur en de aandeelhoudersvergadering. Zij vragen waarom het aantal ondernemingen met een geconsolideerde jaarrekening in Nederland niet bekend is.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de minister van Justitie over het voorstel van de Europese Commissie voor de Vierde en Zevende richtlijn vennootschapsrecht. Uit de brief en het bijbehorende fiche spreekt, volgens deze leden, een waarschuwend toon. Zij constateren dat de proportionaliteit en subsidiariteit van het voorstel twijfelachtig zijn en zij verwachten dat de administratieve lasten zullen stijgen. Deze leden vragen of de minister uiteen kan zetten onder welke voorwaarden hij akkoord kan gaan met de Commissievoorstellen. Welke nadelen kleven naar zijn mening aan het voorstel en welke van die nadelen is hij bereid te accepteren, zo vragen deze leden. De leden van de fractie van de VVD zijn voorstander van het terugdringen van de regeldruk en de administratieve lasten. Zij herinneren de minister aan de doelstelling uit het regeerakkoord om de lastendruk aanzienlijk te verlagen. Daarom vragen zij om een meer definitief overzicht van de lasten die samenhangen met de verschillende onderdelen uit de commissievoorstellen. Zij vragen de minister om elk onderdeel te voorzien van zijn oordeel. Is hij van oordeel dat die lasten opwegen tegen het beoogde doel, zo vragen zij. Deze leden zijn voorts van oordeel dat

instemming met de commissievoorstellen alleen dan aan de orde kan zijn als de administratieve lasten hierdoor niet toenemen. Zij vragen de minister dit als voorwaarden te hanteren bij een eventuele instemming met het voorstel.

II Reactie van de minister

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de inbreng van de fracties die aan het woord zijn in het verslag.

De leden van de CDA-fractie gaven aan dat zij er vanuit gaan dat het voorstel tot wijziging van de Vierde en Zevende richtlijn vennootschapsrecht niet aangenomen zal worden en vroegen de regering om dat ook te bewerkstelligen.

In de raadsvergadering is gebleken dat Nederland met de kritiek op het richtlijnvoorstel tot nu toe vrijwel alleen staat. Naast Nederland heeft alleen Duitsland zich op vergelijkbare wijze kritisch opgesteld ten aanzien van de noodzaak van de voorgestelde transparantieplichtingen. Nederland zal dan ook naar verwachting niet kunnen tegenhouden dat het voorstel door de Raad wordt aangenomen.

Deze leden vroegen tevens welke partijen onderdeel uitmaken van de belanghebbende organisaties waarmee de minister in gesprek is, wat tot dusverre hun oordeel is over het voorstel van de Commissie en wat daarop de reactie van de regering is.

De partijen waarvan een reactie op het voorstel is ontvangen zijn de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ), NIVRA, VNO-NCW, de Vereniging Effecten Uitgevende Instellingen (VEUO), FNV en de Autoriteit Financiële Markten. De RJ vraagt zich af of er een samenhang en/of visie ten grondslag ligt aan het nader willen regelen van de in het voorstel opgenomen onderwerpen. Hoewel de RJ in zijn algemeenheid het streven naar verhoogde transparantie in financiële verslaggeving steunt, lijken de aanpassingen naar de mening van de RJ willekeurig gekozen. Tevens vraagt de RJ zich af of het onderscheid tussen beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde ondernemingen voldoende in het oog wordt gehouden en of een kostenbatenanalyse een rol heeft gespeeld. VNO-NCW onderschrijft het commentaar van de RJ en heeft daarnaast opgemerkt dat de voorstellen die nu worden gedaan niet passen in het beleid van de Europese Commissie om via internationaal overleg en evolutie te komen tot een zekere harmonisatie van nationale corporate governance codes en vennootschapsrecht. VEUO is van oordeel dat niet of onvoldoende is aangetoond dat een noodzaak bestaat tot specifieke Europese regelgeving op het gebied waar de Commissie het onderhavige voorstel doet en acht het voorstel ook vanuit het oogpunt van subsidiariteit twijfelachtig. NIVRA heeft aangegeven het belang van een verplichte toelichting op transacties met verbonden partijen en off-balance sheet arrangements, alsmede het opnemen van corporate governance statements in het jaarverslag te onderschrijven, maar heeft op onderdelen van de voorgestelde regeling kritiek op de wijze van uitwerking. FNV heeft aangegeven zich te kunnen vinden in de inhoud en strekking van het voorstel. FNV wijst erop dat ook in niet-beursgenoteerde ondernemingen het risico aanwezig is van onzakelijke transacties met een controlerend aandeelhouder of een bestuurder ten koste van de vennootschap en dat niet voorbij gegaan mag worden aan de belangen van andere belanghebbenden dan aandeelhouders, waaronder die van de werknemers. De Autoriteit Financiële Markten heeft met name gereageerd vanuit het perspectief van beoogd toezichthouder op financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. De AFM schaart zich in algemene zin achter de voorgestelde regelingen. Ten aanzien van de transparantie omtrent transacties met gerelateerde partijen en off-balance sheet arrangements zou volgens de AFM over-

wogen kunnen worden om het midden- en kleinbedrijf voor deze verplichtingen te ontzien.

Gezien de kritische houding die de RJ en de werkgeversorganisaties hebben ingenomen ten aanzien van de noodzaak van de voorgestelde regelingen, is het kritische standpunt dat de regering heeft ingenomen in het BNC-fiche (Kamerstukken II, 2004–2005, 22 112, nr. 354) in de onderhandelingen in Brussel gehandhaafd. Om beter te kunnen beoordelen of de voordelen die andere belangengroepen zien in de voorgestelde regelingen opwegen tegen de lasten die daarmee gepaard gaan, is namens Nederland bij de Commissie aangedrongen op het opstellen van een zogenaamd regulatory impact assessment. De technische opmerkingen die uit de consultatie naar voren zijn gekomen, zijn gebundeld in een notitie die vervolgens is overgelegd aan de Commissie en het Luxemburgse voorzitterschap.

De leden van de PvdA-fractie vroegen of nader kan worden ingegaan op de kritische opstelling ten aanzien van de noodzaak van regelgeving op communautair niveau.

De kritische opstelling vloeit voort uit de volgende overwegingen. Ten eerste is niet duidelijk geworden waarom de Commissie transparantieverplichtingen die nu zijn opgenomen in de IAS-voorschriften en dus gelden voor beursgenoteerde ondernemingen (transacties met gerelateerde partijen en off-balance sheet arrangements) ook wil voorschrijven voor niet-beursgenoteerde ondernemingen. De recente boekhoudaffaires worden aangevoerd als een belangrijke aanleiding voor het richtlijnvoorstel, maar deze speelden zich telkens af bij ondernemingen met een beursnotering (o.a. Enron, Parmalat, Ahold). Zoals hierboven al is opgemerkt, heeft Nederland de Commissie in dit kader gevraagd om een nadere analyse van de kosten en baten van de voorgestelde regelingen voor het bedrijfsleven. Ten tweede bevat het richtlijnvoorstel verplichtingen voor beursvennootschappen die overlappen met regels die al zijn uitgewerkt in nationale corporate governance codes. Nederland kan in beginsel instemmen met de in het richtlijnvoorstel voorgeschreven verwijzing naar een corporate governance code. Het is in het belang van investeerders dat Europese beursgenoteerde ondernemingen uitleg geven over de toepassing van een code. Het richtlijnvoorstel gaat echter verder en bevat aanvullende informatieverplichtingen die zien op corporate governance. Het betreft hier de verplichting om als onderdeel van een corporate governance verklaring een beschrijving op te nemen van de interne risico- en controlesystemen, alsmede informatie over het functioneren van de aandeelhoudersvergadering en de samenstelling en het functioneren van het bestuur en de comités. Voor Nederlandse beursvennootschappen bevat de code Tabaksblat op dit terrein al vergelijkbare verplichtingen. Opname van de genoemde verplichtingen in een richtlijnvoorstel breekt onnodig in in het systeem van de nationale code, omdat dit zou betekenen dat de verplichtingen in de wet moeten worden voorgeschreven. Het zou dan niet meer mogelijk zijn om de codebepalingen na verloop van tijd te evalueren. Het richtlijnvoorstel wijkt op dit punt bovendien af van de beleidslijn die de Commissie in het kader van het Actieplan modernisering vennootschapsrecht heeft ingezet en welke inhoudt dat de Commissie niet streeft naar harmonisering van corporate governance via richtlijnen en evenmin naar een Europese corporate governance code. Bij die beleidslijn is de achterliggende gedachte dat de invulling van goede corporate governance het beste op nationaal niveau kan worden vastgesteld.

Deze leden vroegen eveneens of de regering nader kan ingaan op de inhoud van de transparantieverplichtingen ten aanzien van off-balance sheet arrangements en transacties met gerelateerde partijen.

De verplichtingen betreffen de openbaarmaking van gegevens in de toelichting op de jaarrekening. De verplichtingen gelden voor middelgrote en grote vennootschappen. Vennootschappen die in het kader van het jaarrekeningrecht kwalificeren als kleine vennootschap zijn uitgezonderd.

Bij off-balance sheet arrangements gaat het om de verplichting om melding te maken van financiële arrangementen die niet in de balans zijn opgenomen. Het richtlijnvoorstel verplicht tot openbaarmaking voor zover de informatie wezenlijk is en van belang voor het beoordelen van de financiële positie van de vennootschap. Voorbeelden van financiële verplichtingen die onder de openbaarmakingsplicht kunnen vallen zijn backconstructies. Bij off-balance sheet financiering wordt ook regelmatig gebruik gemaakt van zogenaamde special purpose entities (SPE's), dat wil zeggen vennootschappen die ten behoeve van één specifiek doel wordt opgericht en waarin bezittingen worden ondergebracht.

Bij de verplichting om melding te maken van transacties met gerelateerde partijen gaat het in het bijzonder om transacties met familieleden, aandeelhouders en bestuurders. Openbaarmaking is op grond van het richtlijnvoorstel beperkt tot transacties die wezenlijk zijn en niet plaatsvinden onder normale commerciële voorwaarden.

De leden van de PvdA-fractie vroegen voorts of de regering nader kan ingaan op de inhoud van de informatie die moet worden aangeleverd over het functioneren van het bestuur en de aandeelhoudersvergadering. De informatie over het functioneren van het bestuur en de aandeelhoudersvergadering is onderdeel van de in het richtlijnvoorstel opgenomen corporate governance verklaring. Deze verklaring geldt op grond van het richtlijnvoorstel voor beursgenoteerde vennootschappen. De Commissie heeft meer in het algemeen aangegeven dat het doel van de corporate governance verklaring is dat buitenlandse beleggers worden geïnformeerd over de wijze waarop een onderneming wordt bestuurd. Dit is ondermeer van belang bij grensoverschrijdend stemmen. Ten aanzien van het functioneren van de algemene vergadering gaat het bijvoorbeeld om het openbaar maken van regelingen inzake volmachten. Bij het functioneren van het bestuur kan gedacht worden aan de bepalingen in de Code Tabaksblat omtrent de taak en werkwijze van het bestuur (Hoofdstuk II van de code). De Commissie heeft in de raads werkgroep toegelicht dat met de bepaling mede wordt beoogd dat vennootschappen informatie verschaffen over het gebruik van bepaalde opties die het nationale recht biedt ten aanzien van de taken en het functioneren van het bestuur en de algemene vergadering.

Deze leden vroegen tot slot waarom het aantal ondernemingen met een geconsolideerde jaarrekening in Nederland niet bekend is.

Bij de Kamer van Koophandel, waar de jaarrekeningen worden gedeponeerd, wordt niet afzonderlijk bijgehouden welke ondernemingen gebruik maken van een geconsolideerde jaarrekening. Inmiddels is gebleken dat bij een onderzoek naar de totale lasten van het jaarrekeningrecht (titel 9 van boek 2 BW) in 2002 is uitgegaan van 1740 bedrijven die een geconsolideerde jaarrekening opstellen. In het bnc-fiche is derhalve uitgegaan van een te hoge schatting.

De leden van de VVD-fractie vroegen onder welke voorwaarden ik akkoord kan gaan met de Commissievoorstellen, welke nadelen aan het voorstel kleven en welke van die nadelen ik bereid ben om te accepteren. Deze leden vroegen daarbij om het oordeel over de administratieve lasten als voorwaarde te hanteren bij een eventuele instemming met het voorstel. Hierboven is in antwoord op een vraag van de leden van de PvdA-fractie reeds ingegaan op de nadelen van het voorstel die ten grondslag liggen aan de kritische standpuntbepaling. Het richtlijnvoorstel bevat ook onderdelen die positiever uitvallen. Gewezen kan worden op de verplichting voor beursgenoteerde vennootschappen om te verwijzen naar een code met toepassing van het pas toe of leg uit-beginsel en het vastleggen van de collectieve verantwoordelijkheid van het bestuur en de raad van commissarissen voor de toepassing van de jaarrekeningvoorschriften. Het uiteindelijke standpunt over het richtlijnvoorstel zal afhangen van het definitieve pakket aan maatregelen. Indien Nederland echter vrijwel alleen

blijft staan met de kritiek op het voorstel, zoals thans het geval is, zal een tegenstem niet erg effectief zijn. Ik acht het dan zinvoller om in te zetten op verdere afslanking van het voorstel, bijvoorbeeld door ook middelgrote ondernemingen uit te zonderen van de transparantieplichtingen voor off-balance sheet arrangements en transacties met gerelateerde partijen. Deze leden vroegen om een meer definitief overzicht van de lasten die samenhangen met de verschillende onderdelen uit de commissievoorstellen. Zij vroegen daarbij om elk onderdeel van een oordeel te voorzien en aan te geven of die lasten opwegen tegen het beoogde doel. Op dit moment is het niet mogelijk om de administratieve lasten preciezer in kaart te brengen dan reeds is gedaan bij de globale schatting in het bnc-fiche. In het kader van de gewijzigde Lissabon-strategie heeft de Commissie besloten om meer aandacht te besteden aan de economische gevolgen van voorstellen. Vanaf vorig jaar heeft de Commissie zichzelf daarom verplicht om bij nieuwe voorstellen een uitgebreid «impact assessment» op te stellen. Hoewel het onderhavige voorstel economische gevolgen zal hebben, heeft de Commissie tot op heden geen impact assessment opgesteld. Inmiddels is op aandringen van Nederland toegezegd dat dat alsnog zal gebeuren.

Het oordeel over de administratieve lasten van het voorstel in verhouding tot de voordelen die het oplevert, zal een belangrijk factor zijn bij de uiteindelijke Nederlandse standpuntbepaling over het voorstel. Zoals hierboven al is opgemerkt, zal een tegenstem echter weinig effectief zijn indien Nederland met de kritiek vrijwel alleen blijft staan.